

Bibliography:

1. Wikipedia (2018), "E-government", available at: <https://en.wikipedia.org/wiki/E-government> (Accessed 20 Jul 2021).
2. 24tv (2017), "Internet freedom", available at: https://24tv.ua/internet_svvoboda_tag5723 (Accessed 20 Jul 2021).
3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), "The Government approved the Concept of e-Government Development in Ukraine by 2020", available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/250283206> (Accessed 20 Jul 2021).
4. У рейтингу готовності до запровадження електронного уряду України піднялась на 13 позицій – ООН. Інформаційне агентство УНІАН. 14 липня 2020 р. URL: <https://www.unian.ua/economics/other/elektron-niuryad-ukrajina-posila-69-misce-v-reytingu-onn-ostanninovini-11073617.html>.
5. 4uth (2018), "Strategy management computerization. Implementation of the President's program in the field of computerization in management", available at: <http://www.4uth.gov.ua/usa/russian/government/egovstrategy.htm> (Accessed 20 Jul 2021)
6. Filipishyna L.M. Digital industry in Ukraine: state and prospects *Авіація, промисловість, суспільство* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кременчук, 12 трав. 2021 р.) : у 2 ч. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременчуц. льотний коледж. – Харків : ХНУВС, 2021. – Ч. 2. – 556 с. (С. 523–526)
7. Filipishyna L. M. Evaluation of the development of the digital economy. *Digitalization of the economy as a factor of sustainable development* : Materials of International scientific-practical conference (Mariupol, May 25-26, 2021 y.) / editorial board O. Khadzhynova [et al.] / SHEI «PSTU». – Mariupol : PSTU, 2021. – 307 p. (С.194-196)

ЩОДО ДОЦІЛЬНОСТІ РОЗМЕЖУВАННЯ ПОСАД З ВИСОКИМ І ПІДВИЩЕНИМ РІВНЯМИ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ

Хамходера О. П.

кандидат юридичних наук,

*доцент кафедри адміністративного і фінансового права
Національного університету «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Якість застосування антикорупційного (які і будь-якого іншого) законодавства значною мірою залежить від гармонійності, чіткості та

інтерпретаційної узвичаєності його категоріального апарату. Понятійні неоднозначності часто ставали причиною (або приводом) правозастосовних розбіжностей відповідного сегменту юридичної дійсності, а чільна їх частина природно трансформувалась у предмет пізнавальних пошуків вітчизняних науковців – щодо контекстно-змістовного наповнення термінів «викладацька діяльність», «близькі особи», «загальноєвизнані уявлення про гостинність», «поважні причини» неподання декларації, «подарунок», «посадова особа», «приватний інтерес», «потенційний конфлікт інтересів», «реальний конфлікт інтересів», «пряме підпорядкування», «службове становище», «сумісництво та суміщення», «юридична особа публічного права» тощо. Ця ж доповідь спрямована на таку частину юридичного тезаурусу, яка поки не виступала підставою масових праксеологічних дисонансів і становить більше теоретичний інтерес. Виокремлення серед функціонерів/квазіфункціонерів публічного сектору двох спеціальних (за критерієм корупційних ризиків) підгруп посад отримало, як регулятивна ідея, доволі обмежене позитивно-правове впорядкування/використання, що можна виразити через три ключові фактори:

1) Посади «з високим рівнем корупційних ризиків» згадуються у Законі України «Про запобігання корупції» [1] (далі – Закон № 1700) лише три рази, кожен з яких стосується додаткових наглядово-зобов'язальних навантажень для відповідних носіїв влади: а) вони повинні здійснювати антикорупційне декларування із зазначенням більшого обсягу інформації (ч. 3 ст. 46); б) їх декларації підлягають обов'язковій повній перевірці (ч. 1 ст. 51-3); в) вони змушені подавати повідомлення про суттєві зміни у майновому стані (ч. 4 ст. 52).

2) Посади «з підвищеним корупційним ризиком» згадуються у Законі № 1700 тільки один раз: при закріпленні кола суб'єктів, стосовно яких проводиться спеціальна перевірка (ч. 1 ст. 56).

3) Конкретний список розглядуваних (обох підгруп) посад бездиференційно закріплений Рішенням НАЗК від 17 червня 2016 № 2 «Про затвердження Переліку посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків» (далі – Перелік № 2), у якому різні види службовців (від Керівника Офісу Президента України до голів постійних комісій з питань бюджету обласних, Київської та Севастопольської міських рад) послідовно перераховані після спільного/універсального найменування. Фактично: за кожною із названих у ньому посад водночас визнано «високий» і «підвищений» рівні корупційних ризиків; що до кожної з них подібна статусна подвійність обумовлює застосування чотирьох спеціальних антикорупційних приписів (три від першого ейдосу та один від другого).

Описаний уніфікуючий підхід набув поширення та визнання протягом останніх років, чому сприяли суміжні фактори: а) відсутність значимості розмежування посад з високим та підвищеним рівнями корупційних ризиків для застосування інших актів вищої юридичної сили (на відміну, наприклад, від розмежування «відповідального» та «особливо відповідального» становищ службових осіб, які в статтях 46, 51-3, 52, 56 Закону № 1700 теж отримали однакове/спільне антикорупційне впорядкування, але не синтезувались через відмінності кримінально-юрисдикційного регулювання); б) відсутність протягом тривалого часу оновлень (і особливо розширень) Переліку № 2, що виключило модусні накопичення та необхідність їх градації шляхом пошуку відмінностей між високим і підвищеним рівнями корупційних ризиків; в) наявність у роз'яснювальних документах НАЗК термінологічних взаємозамін чи доповнень під час тлумачення тих приписів Закону № 1700, у яких категоріальне вираження корупціогенності посад чітко розмежується (зокрема, у додатку 8 Роз'яснення №1 від 03 лютого 2021 р. [2]). Загалом, існуючі інтерпретаційні та правозастосовні потреби задовольняються закріпленням у підзаконному акті антикорупційного відомства когеруючим трактуванням. Тому не дивно, що в п. 2.4.1. проекту Антикорупційної стратегії на 2020–2024 одним із способів покращення заходів фінансового контролю визначено усунення законодавчого розмежування посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків [3]. Визнаючи зручність пануючої практики, змушені констатувати наявність **аргументів** на користь розмежування посад з підвищеним та високим рівнями корупційних ризиків:

1) *Предметно-компетенційний* – базується на тому факті, що Закон № 1700 окремо уповноважує НАЗК на затвердження переліку посад, пов'язаних з високим рівнем корупційного ризику (абз. 2 ч. 1 ст. 51-3) та на затвердження переліку посад з підвищеним корупційним ризиком (абз. 1 ч. 1 ст. 56). Подібне техніко-юридичне вираження свідчить про те, що первинна воля парламенту не передбачала злиття розглядуваних видів посад.

2) *Семасіологічний* – виходить із порівняльної відмінності значення слів «підвищений» (вищий порівняно з іншими, відрізняється вищим ступенем, вищий від нормального/звичайного) та «високий» (має велику відстань, дуже великий, значно більший від звичайного за кількістю). Як бачимо, другий термін позначає сильнішу присутність будь-якої якості, її відносно більшу кількість (чільніший обсяг), ніж перший. Сама властивість відображається в обох словоформах, але «високий» – характеризує її додаткове примноження. Тому ідейно: «підвищений» корупційний ризик має визнаватися за посадами із компаративно менш яскравою корупціогенністю, ніж «високий».

3) *Позитивно-правовий* – актуалізує обсяг статусних відмінностей досліджуваних підгруп посад, адже антикорупційних закон (ніби засвідчуючи лексичну різницю слів) встановлює три (більш суворих) особливості для «високих» і лише одну – для «підвищених» у своїй ризиковості посад.

4) *Ціннісно-правовий* – базується на сумнівах щодо виправданості, справедливості та домірності категоріально-уніфікуючого підходу як способу окреслення правового статусу службовців, котрі займають посади із підвищеним корупційним ризиком. Якщо імовірність допущення делікту у їх діяльності не досягає тієї імовірності, що характерна для високо-ризикових штатних одиниць, то свавільним буде поширювати на них додаткові зобов'язання останніх. Адже три вимоги Закону № 1700 закріплені (буквально) лише за посадами з високим рівнем корупційного ризику, але застосовуються до всього-єдиного Переліку № 2. Розчинені у ньому посади «з підвищеним корупційним ризиком» (існування яких гіпотетично допускаємо) набули відповідних правообмежень у результаті підзаконно-синтезуючого регулювання та всупереч положенням вищої юридичної сили, чим порушуються вимоги «the rule of law» (в частині принципів правової визначеності та захисту законних сподівань).

Підтвердження розкритих доводів (їх опосередковане визнання) вбачаємо у Проекті № 11 Рішення НАЗК «Про затвердження переліку посад, пов'язаних з високим рівнем корупційних ризиків та Переліку посад з підвищеним корупційним ризиком» [4] (2017 р.), який: не був прийнятий; розроблявся з метою доопрацювання та заміни Переліку № 2; значною мірою відтворював зміст останнього; *передбачав розмежування відповідних підгруп посад* за рівнем ризику, але не містив чітких класифікаційних критеріїв; допускав дублювання між списками. В останньому не вбачаємо проблеми. Більша якість включає характеристики меншої, але зворотне ототожнення неприйнятне. Тобто: посади з високим рівнем корупційного ризику є водночас і посадами з підвищеним корупційним ризиком (як меншим ступенем своєї властивості), через що на них має поширюватись статусне зобов'язання/обмеження останніх (ст. 56). Обернене зарахування менш деліктно небезпечних посад до кола більш небезпечних буде (як з'ясували) свавільним. Описаний концеп видається більш виваженим, аніж у діючого Переліку № 2.

Підсумовуючи все вищевказане, можемо стверджувати, що закріплений у Переліку № 2 уніфікований підхід до визначення посад «із високим рівнем корупційного ризику» та «із підвищеним корупційним ризиком» поки що задовольняє потреби правозастосовної практики. Теоретично ж (і особливо у випадку підзаконного розширення переліку) розмежування аналізованих підгруп посад вважаємо доцільним (на протипагу проекту Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки),

адже це відповідатиме первинній волі законодавця, компетенції НАЗК і вимогам верховенства права стосовно виправданості та домірності правообмежень.

Література:

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 03.08.2021).
2. Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю (подання декларацій та повідомлень про суттєві зміни в майновому стані): Роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції № 1 від 03.02.2021 р. С. 47. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/02/Rozyasnennya-1-vid-03.02.2021-1-1.pdf> (дата звернення: 03.08.2021).
3. Проект Закону про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 роки. Додаток 1 від 18.09.2020 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70007 (дата звернення: 03.08.2021).
4. Проекти № 11 Рішення НАЗК «Про затвердження переліку посад, пов'язаних з високим рівнем корупційних ризиків та Переліку посад з підвищеним корупційним ризиком», 2017. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/11/06.07-do-p.11.pdf> (дата звернення: 03.08.2021).

ДЕЛІКТНІ ПРАВОВІДНОСИНИ ЯК ВИД ПРОЦЕСУАЛЬНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Шестак Л. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри трудового права, адміністративного права та процесу
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів, Україна*

Адміністративно-деліктні відносини є різновидом адміністративних правовідносин та виникають на підставі юридичного факту про вчинення дії або бездіяльності, які виразилися у порушенні вимог норми права, що передбачає адміністративну відповідальність. Це юридична форма фактичних відносин, що розпочинається і здійснюється незалежно від бажання порушника, а інколи й всупереч бажанню. У сучасних умовах